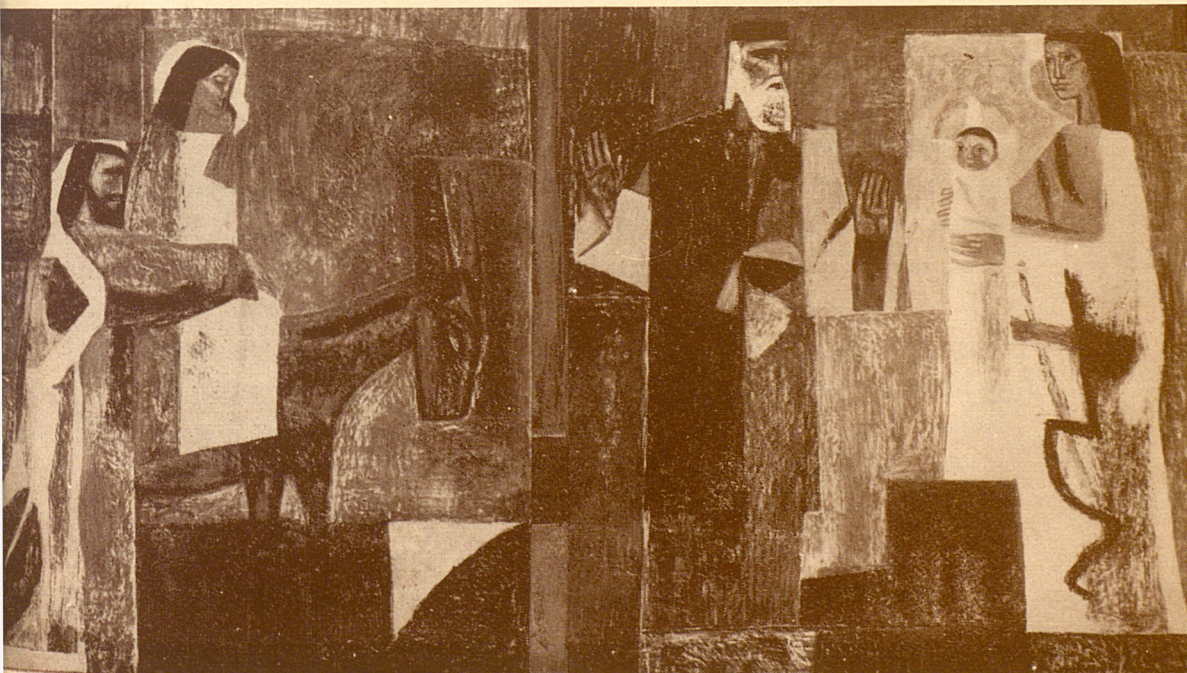

LLUC

FEBRER 1962

LLUC

REVISTA MENSUAL

ANY XLII - NÚM. 492

DIRECTOR RESPONSABLE:

P. CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

FEBRER 1962

ADMINISTRACIÓ:

SANTUARI DE LLUC

ESCORCA (MALLORCA)

Depòsit Legal P. M. 276-1958

(Amb llicència eclesiàstica)

EVOcando UN 10 DE FEBRERO

*H*ARÁ este mes diez años que Pío XII asombró al mundo con un discurso de un tono desusado y urgente. Daba la impresión de tratarse de una última llamada, de un postrer tentativo para salvar algo definitivamente amenazado. Y a la consideración del momento político de entonces y especialmente de la situación política italiana, no había para menos.

El comunismo italiano representaba una fuerza demasiado respetable para no ver en él un peligro evidente. El comunismo mundial seguía confirmándose en nuevas posiciones. Y el mundo occidental se sumergía cada vez más en un materialismo refinado como en un baño de placer e inconsciencia. En este ambiente se dejó oír la voz de Pío XII. Hablaba de funesto letargo, de intoxicación de las almas simples, de anemia de la voluntad y frío de los corazones, y daba su grito de alerta. Era hora de despertar, de cerrar las filas, de dejar de discutir y comenzar a actuar.

El discurso del 10 de febrero tenía resonancias de manifiesto y tonos de arenga militar y suscitó una serie de ecos positivos a lo largo y a lo ancho de la Iglesia.

Desde entonces han pasado diez años. Pío XII descansa ya entre los muertos. Es verdad que su recuerdo sigue vivo, como están siempre frescas las flores de su tumba, pero su actuación va dejando ineludiblemente los aspectos de actualidad

para situarse en las perspectivas de la Historia.

Hoy, contemplando la Iglesia en marcha, no podemos menos de recordar a Pío XII. Al ver ya cercano el acontecimiento religioso del siglo; al ver el ritmo febril con que prepara el Concilio universal, como principio de una nueva etapa, como el esfuerzo gigante de la Iglesia para injertar su postura cristiana en circunstancias mundiales totalmente nuevas, podemos menos de pensar en Pío XII.

A la luz de diez años, aquel gran Pontífice del 10 de febrero de 1952 se nos muestra como un precursor y su voz nos evoca la voz de Juan el Bautista. Pero la voz de Pío XII

SUMARI

	<u>Pàg.</u>
Evocando un 10 de febrero <i>J. J. Cenovart, M.SS.CC.</i>	33
La nova missa de la Mare de Déu de Lluc	35
VEU I MAGISTERI	
Carta pastoral de nuestro Prelado sobre el texto y la enseñanza del Catecismo	36
COSES NOSTRES	
El Centenari de mossèn Alcover. <i>Francesc B. Moll</i>	38
Oració per dir de prop a la Verge Mallorquina d'En Pep Nebot, un artista que fa Mare-de-Déus amb els ulls nous <i>Jaume Reynés, M.SS.CC.</i>	41
Llibres mallorquins . . . <i>Miquel Gayà</i>	44
Vida cultural	45
ELS LLIBRES SANTS	
La Bíblia explicada al poble <i>Miquel Ollers, M. SS. CC.</i>	47
LES NOSTRES ENTREVISTES	
Un blauet de 92 anys . . <i>Cristòfor Veny, M.SS.CC.</i>	50
PER LA NOSTRA HISTÒRIA	
Restos arqueològics en Lluc <i>Rafael Juan, M. SS. CC.</i>	53
LLUC PER MALLORCA	
El nuevo Trono	57
Lluc dia per dia	59
PÀGINES D'HUMOR	
La botella miraculosa	62
Endevinaies	62
A LA PORTADA: Detall d'unes pintures murals d'Albert García Alvarez, destinades a l'absis del nou temple de la GESA al Port d'Alcúdia.	

fue voz perdida en el desierto. Con que sólo hubiera sembrado, como de hecho sembró, una inquietud en muchas conciencias, estarían de sobra justificadas sus vibrantes palabras del 10 de febrero.

Hemos querido recordar a Pío XII, aquel gran Papa que sintió reverberar en sí el dolor y las ansias del mundo. Y hemos querido hacerlo para subrayar que, en vísperas de los grandes acontecimientos que nos esperan, es urgente como hace diez años, sacudir la anemia de la voluntad y el frío de los corazones, y aceptar con el corazón abierto la verdad, para llevarla a cada rincón de nuestra vida.

JUAN J. GENOVAR, M. SS. CC.

LA NOVA MISSA DE LA MARE DE DÉU DE LLUC

Dia 26 d'agost de 1961, la Sagrada Congregació de Ritus va aprovar la nova missa votiva de la Mare de Déu de Lluc, Patrona de Mallorca, la qual han de dir tots els sacerdots de la Diòcesi el dia de la seva festa, 9 de setembre.

Reproduïm ací la bella oració d'aquesta missa, en llatí i en mallorquí:

«Deus, qui Genitriciem dilecti Filii tui, nobis dedisti Matrem; concede quaesumus: ut qui pie gloriosam eius veneramus imaginem, perpetuo eiusdem patrocinio perfruamur. Per eundem Dominum Nostrium Iesum Christum...».

Oh Déu, que l'Engendrada del Fill vostre estimat, ens heu donat per Mare; concediu vos pregam, que aquells qui la seva imatge gloriosa veneram piadosament, experimentem el goig del seu il·limitat patrocini. Pel mateix Jesucrist Senyor Nostre. Amèn.

CARTA PASTORAL DE NUESTRO PRELADO SOBRE EL TEXTO Y LA ENSEÑANZA DEL CATECISMO

Ofrecemos a nuestros lectores el texto íntegro de la importantísima Carta Pastoral publicada por nuestro Excmo. y Rvdmo. Sr. Obispo de Mallorca sobre el texto del Catecismo y por la que se dispone que en todos los Colegios de la Iglesia y en las Catequesis parroquiales se enseñe las oraciones mallorquina a todos los niños de habla mallorquina.

A nuestro Ilustrísimo Cabildo Catedral, venerable clero secular y regular y a todos nuestros amados fieles.

Salud y bendición.

Nuestra primera Visita Pastoral a esta amada Diócesis no sólo nos dió ocasión de conocer todas nuestras iglesias y cementerios, sino que nos abrió las puertas de innumerables casas particulares; en las que entramos para visitar los oratorios privados o para llevar unas palabras de alegría y de consuelo a los enfermos. Junto a estas visitas, que seguramente recordaréis muchos de vosotros con la misma fruición con que Nós lo hacemos, perviven en nuestra memoria las escenas presenciadas en las escuelas y colegios.

Visitamos todos los centros de enseñanza. Los de la Iglesia y los del Estado y aun los de algunas entidades particulares. Y en todos ellos, tanto los encerrados en las poblaciones como los que están esparcidos por el campo, nos llenaba el alma de alegría y complacencia la presencia de vuestros niños, que endomingados y nerviosos abrían sus ojos con la máxima ilusión y nos ofrecían en su sonrisa la ofrenda de sus almas inocentes.

A muchos de ellos les dimos ocasión de que luciesen su saber. Escuchamos sus respuestas, de las que casi siempre salían muy airoso, y tratamos de ayudarles cuando parecían vacilar. A algunos, que luchaban con las palabras del Credo, tropezando a cada paso con peligro de no llegar hasta el fin, les pedíamos que lo dijese en mallorquín, y su lengua se soltaba con una agilidad asombrosa.

El incidente no dejaba de producirnos satisfacción. Porque aquellos mismos niños, cuando jugaban con sus amigos, hablaban mallorquín. Y cuando besaban a sus padres y recibían de ellos consejos, encargos, caricias, hablaban también mallorquín. La lengua mallorquina era el cauce por el que su alma lanzaba al exterior el agua cristalina y fresca de sus sentimientos más personales. ¿Por qué, sólo al hablar con Dios o con la Santísima Virgen, habían de obstruir este cauce natural para expresarse en otra lengua, aunque fuese ésta de tanta categoría como es la castellana? ¿No equivaldría esto a excluir la religión del número de las cosas más íntimas?

Bien está que sepan las oraciones en castellano, porque en muchas ocasiones, y aun a diario, tendrán que reunirse a rezar con otros muchos que no saben mallorquín. Pero, cuando rezan ellos solos o lo hacen en su casa con sus padres y hermanos a la hora del Rosario, el rezo en mallorquín tiene para ellos una mayor espontaneidad e intimidad, y hace que el hábito de la oración arraigue en su alma con la tenacidad de lo que casi se hace consustancial.

Por eso, cuando por acuerdo de todos los señores Obispos se ha publicado el Catecismo único para toda España, no nos contentamos con recibirlo con la máxima satisfacción, como se merece, e imponerlo en nuestras escuelas y colegios, sino que hemos mandado traducirlo al mallorquín, y hemos puesto especial interés en que, cuanto antes se publique la traducción de las oraciones.

Esta publicación es ya un hecho. Nós saludamos con alegría su llegada, que viene a quitarnos una preocupación. Y mandamos a todos los Sacerdotes y Directores de Colegios de la Iglesia que en dichos colegios y en las Catequesis parroquiales se enseñe las oraciones en mallorquín a todos los niños de habla mallorquina.

Deseamos evitar que, por culpa de los que enseñan, se introduzca una división en los hogares entre los padres, que rezan en mallorquín, y los hijos, que sólo saben hacerlo en castellano.

Sabemos que todos comprendéis tan bien como Nós el valor de estos motivos, y estamos seguros de que ha de resultaros grato el cumplimiento de nuestra disposición.

Palma, 20 de noviembre 1961.

† JESUS, OBISPO DE MALLORCA

EL CENTENARI DE MOSSÈN ALCOVER

DIA 2 de febrer d'aquest any de 1962 es compleix el primer centenari del naixement de Mn. Antoni M.ª Alcover Sureda. La seva vila natal, Manacor, i la ciutat de Palma on visqué prop de cinquanta anys, commemoren aquest centenari amb actes religiosos i culturals dignes de la figura d'aquell home extraordinari que es distingí tant i tant com a apologista catòlic, com a filòleg, com a historiador i com a folklorista.

La seva labor d'apologista es desplegà en les campanyes juvenils sostenides des de les columnes de *El Tambor*, *El Centinela* i *El Ancora*, i sobretot en les que, ja en la maduresa, sostingué des de les pàgines de *La Aurora* contra la premsa anticristiana que proliferava en aquell temps a Ciutat i a diversos pobles de Mallorca.

Dedicat des de molt jovenet a la replega de cançons i rondalles populars, es féu famós pel gran *Aplec de Rondalles Mallorquines*, la col·lecció rondallística més extensa d'Europa, en la qual han après de llegir mallorquí totes les generacions que han crescut en aquesta illa durant els sis decennis que duim de segle XX. Els temes de les rondalles són universals, però les publicades per Mn. Alcover tenen damunt qualssevol altres l'avantatge del seu estil sucós, autènticament popular, ple d'expressió, realment inimitable.

Recollint rondalles i cançons, Mn. Alcover s'adonà de la riquesa extraordinària de vocabulari que es conservava entre la gent del poble. Es trobava que eren moltíssimes les paraules mallorquines que no estaven registrades dins cap diccionari. Això li inspirà la idea d'escriure'n un que les contingués totes, o almenys la major part (ja que no es pot dir mai que s'hagin trobat reunides totes les paraules d'una llengua). I com que ell tenia clara la idea de la unitat essencial del llenguatge mallorquí amb el de Catalunya i de la part oriental del Regne de València, considerà encertadament que el diccionari no havia d'esser exclu-

sivament mallorquí sinó que havia de contenir el tresor lingüístic existent a totes les comarques on aquesta llengua nostra és parlada, des de Perpinyà fins al sud d'Alacant i des d'Aragó fins a Maó i a Sardenya (on hi ha la ciutat de L'Alguer que conserva el llenguatge català des del segle XIV). Per tant, el seu diccionari es digué, durant molts d'anys, *Diccionari de la Llengua Catalana*. Això no volia dir que Catalunya hagués de tenir cap predomini damunt les altres regions, sinó que el nom de tota la comunitat lingüística es deia català per raons d'origen, així com s'anomena castellà el llenguatge de la part central de la Península Ibèrica perquè es formà i s'estengué des de Castella. Circumstàncies especials induïren Mn. Alcover a canviar el títol pel de *Diccionari Català-Valencià-Balear*.

A més d'aquesta extensió total en l'espai, volgué Mn. Alcover donar al seu diccionari una extensió total dins el temps, i per això resolgué incloure-hi les formes de llenguatge registrades dins les obres literàries i altra documentació escrita des de la formació de la llengua catalana fins als nostres temps. Gràcies a aquesta concepció tan completa, el diccionari iniciat per Mn. Alcover és l'únic que conté el lèxic d'una llengua en totes les seves formes antigues i modernes, dialectals i literàries.

Mossèn Antoni Maria Alcover (X) voltat de sacerdots i estudiants

Per preparar-se científicament per a aquesta empresa, estudià les obres fonamentals de la filologia romànica, aprengué francès, alemany, anglès i italià, recorregué en llargs viatges les principals universitats europees i es posà en relació amb els grans mestres de la romanística. Per a la replega de materials del llenguatge viu, viatjà repetidament per tot el territori de la nostra llengua, en una sèrie de llargues excursions en què recollí milers de mots i locucions. I per a reunir el lèxic dels escriptors, encarregà a molts de col·laboradors que posassin en fitxes o cèdules les paraules que es trobaven dins les obres dels principals literats de tots els segles. El resultat de tots aquests treballs fou el seu gran cedulari, compost de més de tres milions de fitxes, que ompliren cinc grans calaixeres.

Durant els primers quinze anys d'aquesta centúria, Mn. Alcover assolí dins Catalunya una gran popularitat i un extraordinari prestigi, fins al punt d'esser considerat el símbol de la renaixença lingüística i anomenat «l'apòstol de la llengua catalana». Després, discrepàncies de caràcter tècnic i d'ordre personal l'allunyaren del Principat, i els seus atacs a persones i institucions catalanes ferren que caigués en desgràcia dels seus antics amics i hagués d'acudir a Madrid per a obtenir ajut econòmic per al Diccionari. Aquest ajut durà alguns anys, però després va ser suprimit, i abandonat Mn. Alcover a les seves pròpies forces, que econòmicament eren escases, no vacil·là a endeutar-se i sacrificar a la seva obra la salut i la mateixa vida.

Morí pobre; més que pobre: arruïnat. Però el seu gran esforç de tota la vida no ha resultat estèril, perquè després de la seva mort s'han vençut les dificultats que s'havien congriat entorn a l'obra del Diccionari, i s'ha aconseguit que aquesta prengués força i arribàs a felix acabament precisament en aquest principi de l'any 1962 en què se celebra el centenari de la naixença d'aquell home insigne.

Dins l'Església mallorquina havia ocupat alts càrrecs (Vicari General, Vicari Capitular, Canonge Magistral, Degà de la Seu), en els quals tingué ocasió de demostrar el seu tremp rectilini, ple d'integritat i de zel religiós, qualitats que fan d'ell una de les figures més rellevants de la clerecia mallorquina d'aquesta primera meitat del segle XX.

Era gran coneixedor de la Història i cultivador de l'arqueologia i de l'arquitectura. S'havia especialitzat en el coneixement de l'art romànic, i aplicà aquestes aptituds a la construcció d'esglésies tan importants com les de Son Carrió i Calonge, i en els darrers anys dirigí la construcció de la bella capella de la Pedra Sagrada de Santa Ponça en el lloc mateix on es digué la primera missa després del desembarc del rei En Jaume I quan vingué a conquerir l'illa.

Va ser devotíssim de la Mare de Déu de Lluc i gran amic de la Congregació dels Sagrats Cors. Les seves visites al nostre santuari eren freqüents.

La biografia que en aquests moments es publica de Mn. Alcover, es titula *Un home de combat*. Efectivament, la seva principal característica va ser

l'esperit de lluita: tota la vida va combatre, o per la religió, o per la llengua catalana de la qual s'havia constituït en regenerador i defensor. Les seves baralles li congriaren molts d'enemics, i cal regonèixer que no sempre tingué raó, sobretot en el to i la forma dels seus atacs. Però les seves qualitats positives —sinceritat, força volitiva, laboriositat, honradesa, generositat, fe i patriotisme— el redimeixen dels seus defectes capitals —agressivitat i rustiquesa—. El fet d'haver donat al nostre país el monument més gran que té cap llengua romànica, el fa digne de la gratitud de tota la raça catalana. Ara que s'ha esvaït l'atmosfera passional en què es mogué la vida de Mn. Alcover, podem comprendre com era de prodigiosa la seva activitat, amb quina absència d'egoisme la prodigava, i quins tresors espirituals s'amagaven sota la rústica escorça de la seva ingenuïtat.

FRANCESC DE B. MOLL

ORACIO PER DIR DE PROP A LA VERGE MALLORQUINA D'EN PEP NEBOT, UN ARTISTA QUE FA MARE-DE-DEUS AMB ELS ULLS NOUS

*N*OSTRA Madona Pagesa:
jo no vos duc rams de móres.
Perquè les coses senzilles
han d'estar on Déu les posa,
Nostra Madona.

Nostre Perfum d'Humilitat
i Senzillesa
i de complir la veu de l'Alt
com el batzer florit
amb papamosques.

(Jo no et parl en poesia.
Resar és més,
Nostra Madona.)

*M'agenoll com un brot de romaní
o camamil·la.
Tinc dos siurellets blaus
dins cada alè,
i molta d'aigua fresca
en gerres de fang.*

*Senyora de l'Illa blava.
Custodi de nostra llengua.
Figura del nostre poble pagès.*

*T'han alçada mallorquina,
Nostra Madona,
i teuladers destriaren
el teu pas de coloma
per la nostra Galilea,
dintre el nostre Natzaret,
Lluc i Moscari.*

*Portes trunyella llarga,
senalletã amb pa de sopes
i cuinat de faves.*

*(Cada flor de taronger
ès un àngel astorat.
Les figues una boca en O, grossa i oberta,
quan tu passes.)*

*Alerta al sol que fa dels magraners
llantoner votiu.
I a la cançó que diu el missatge a l'era:
«Galilea, llòc ventós,
garrida, si et cal pujar...»
(Però tu camines, Mare,
el mocador ben estret.)*

*Ès de sobte l'Àngelus?
Alena l'Esperit
tot ran del blat o de la verema.
El món es vincla talment un ametler
carregat d'anys i branques.*

*Em descobresc el cap.
Prop, bous dels temps llauren
llibres i coses.*

*I totjust vos deman
amb les campanes,
per la vostra Armonia de línies,
Nostra Madona.*

*Per un ànima pura,
i que vessa pel món la pau
d'un alt rellotge de torre
i del safreig i nins
i estels.*

JAUME REYNÉS, M. SS. CC.

LLIBRES MALLORQUINS

A SANTA MARIA DEL CAMÍ. *Corona poètica oferta amb motiu de la proclamació del seu patronatge immemorial i multiseular damunt la vila del seu nom, a Mallorca*. (Palma de Mallorca, 1961; Col. «La Font de les tortugues», núm. 17).

A fi de perpetuar el bon record d'una festa celebrada a Santa Maria del Camí el 28 d'agost de 1960, en el qual va ésser solemnement proclamat l'antiquíssim patronatge de la Verge baix del títol que hem indicat, l'Ajuntament i la Parròquia d'aquesta vila ha patrocinat l'edició d'un llibret que conté dos estudis, un del senyor Andreu Bestard i Mas, i l'altre del pare Josep Capó C. O., fills de l'esmentada vila, glossant la història de la població i la iconografia de la seva Mare de Déu. Tot seguit hi són recollides les composicions poètiques d'una dotzena d'escriptors mallorquins que es varen adherir a la festa. Aquests són, per ordre alfabètic, mossèn Baltasar Coll, Guillem Colom, Miquel Dolç, Miquel Forteza, Miquel Gayà, mossèn Bartomeu Guasp, Josep Maria Llompard de la Penya, Josep Maria Miró Lull, Lorenc Moyà Gilabert de la Portella, Josep Maria Palau i Camps, Bernat Vidal i Tomàs, i Lorenc Vidal. També hi han estat recollides algunes altres composicions sobre el tema, de Bartomeu Forteza, Antoni Maria Penya i mossèn Llorenç Riber, difunts. Aquest homenatge literari, doncs, aplega treballs d'autors diversos per l'edat, el temps i les tendències, des dels ja finats, als actualment consagrats, fins als més novells. La tònica general del llibret és d'una excel·lent qualitat lírica, emotiva, religiosa i patriòtica, i consti-

tueix un encert de la col·lecció editora, per qual és digna de felicitació i d'elogi.

EL PAISATGE D'ARTÀ, per Josep Sureda Blanes. Segona edició. Homenatge a l'autor (Palma de Mallorca, 1961).

Entre l'exquisida producció literària de prosa de Josep Sureda Blanes, restava aquest llibre que recull una sèrie molt interessant d'estudis i articles apareguts a un periodiquet local, *Llevant*, que es publicà a la vila d'Artà pels volts del 1930, i que després s'agruparen en un volum que sortí a la mateixa vila el 1932. Aquest llibre restava esgotat, pràcticament inaccessible a les generacions actuals. Ara l'editor Lluís Ripoll n'ha fet una nova edició d'homenatge a l'autor, que s'ha repartit per rigorosa subscripció. Aquesta publicació per tant, té un cert caràcter íntim. Vol dir, que no se li ha volgut donar el ressò d'una edició escampada a tot vent. En aquests articles d'estudis hi ha a voltes, qualche cosa que delata el pas del temps, la sentor de les fulles que la tardor daura i fa groguitar. Però hi surt encara, una emoció finíssima, una aura poètica que bé valien la pena de recollir novament i fer-ne present als múltiples lectors actuals que els desconeixien. Hi ha en aquest llibre un enamorament de la terra, de la contrada nadiua, de les fonts i dels molins locals, de tipus i gents familiars — Na Guideta, la tia drina, etc. —; una tendència al pensament i a la meditació concentrada, una passió pel record i la història, que el fan doblement estimable. Lluís Ripoll, en un pròleg, en subrat-

i fa destacar el mèrit i la qualitat que nosaltres som els primers a aplaudir i confirmar.

LIRAS HERMANAS, por Roberto y José Vargas Tamayo (Boyacá, Colombia, Biblioteca de Autores Boyacenses, 1961).

Al savi jesuïta de Colòmbia, pare José Vargas Tamayo, li devem els mallorquins la projecció de la nostra poesia a les terres americanes. Gairebé l'obra total de mossèn Costa i Llobera, i algunes altres peces literàries de Joan Alcover i de Maria Antònia Salvà han estat traduïdes i publicades en distintes edicions, la darrera en 1957, a despeses del govern de Colòmbia.

Ja no cal dir que un autor que trasplanta amb l'eficiència amb què ell sap fer-ho, les flors de l'esperit de Mallorca a aquelles allunyades terres de l'Amèrica llatina, és necessàriament un poeta. Ara hem tingut ocasió de comprovar-ho amb el llibre *Liras hermanas* que aplega en les seves 200 pàgines el bo i millor de la seva obra lírica, precedida pel bo i millor també de l'obra lírica d'un altre gran poeta colombià, mort recentement, el seu germà Roberto Vargas Tamayo. L'obra de cada un d'aquests dos poetes és presentada amb un extens i notable estudi. El germà vivent presenta el germà difunt, en unes pàgines transides de humanitat i comprensió, però plenes

d'una lucidesa i competència ben demostrades. El segon és presentat per Eduardo Torres Quintero amb un estudi crític d'altura, amb un judici realment interessant.

Roberto Vargas Tamayo, seglar, pare de família, home cívic i patriota, bon creient, és autor d'un cos literari molt estimable, que es manifesta en uns versos sempre flúids, impecables, esponjats de bella i sentida inspiració, impregnats de pensament i de filosofia, tirant cap a la tristesa i el pessimisme en moltes ocasions, o amarats d'una religiositat sincera. Es també traductor de diversos autors francesos, pels quals mostra una sigular predilecció.

El seu germà jesuïta, que exerceix el professorat al Col·legi de San Bartolomé a Bogotá, respira en la seva obra una profunda sentor d'apostolat, i entre la seva vària producció potser ens decantaríem amb preferència per les seves *Oraciones de la Vida*, si bé la seva inspiració de la més bona llei el du sempre a conrear amb èxit tots els altres temes. La seva obra de traductor queda ací també demostrada, ben afortunadament, en una notable sèrie de versions de Sant Francesc d'Assís, Jacint Verdaguer, Gautier, Junqueiro, Novais.

El pare Vargas Tamayo, el poeta d'Hispanoamèrica a qui Mallorca deuria aixecar un monument, no podia faltar a l'escaparata d'aquests llibres mallorquins, ell que és un tan digne fill adoptiu de l'esperit i les lletres de la nostra terra.

MIQUEL GAYÀ

VIDA CULTURAL

● Ha mort a l'illa de Sarànya l'erudit historiador i jurisconsult, el professor Antonio Era vinculat a Mallorca per les seves tasques d'investi-

gació, per les amistats intel·lectuals que aquí posseïa, i per les visites personals que d'ell havíem rebut.

● *Les Joventuts Musicals de Manacor han convocat per tercera vegada el premi de poesia «Mossèn Alcover». La festa de concessió del Premi tindrà lloc dins el cicle commemoratiu del primer centenari del naixement del gran lingüista mallorquí, que organitza l'Ajuntament de Manacor per al corrent mes de febrer.*

● *Llorenç Villalonga, acaba de publicar a les col·leccions d'«El Club dels novel·listes» de Barcelona, la versió mallorquina de la seva novel·la Bearn.*

● *Sabem també que el mateix Llorenç Villalonga té en curs d'edició les versions mallorquines d'altres dues novel·les seves, Desenllaç a Montlleó, i L'hereva de donya Obdúlia.*

● *El 28 de desembre passat va tenir lloc, en un acte íntim i familiar, l'entrega de la Copa d'Argent que la jove revista Ponent ha concedida al poeta mallorquí Guillem Colom. Formaven la*

(Clixé cedit per «Ponent»)

comissió els joves Llorenç Vidal, Enric Arbós, Jaume Martí i Rolando A. Vega. Foren rebuts al domicili del poeta per l'homenajat i la seva família. Llorenç Vidal posà de relleu la significació d'aquesta distinció com a testimoni de l'interès que la seva obra ha despertat en unes generacions literàries de la darrera fornada, i Guillem Colom agraià amb paraules plenes d'emoció el gest i la simpatia d'aquestes noves promocions.

● *L'aniversari de la Conquesta de Mallorca per Jaume I, enguany ha tingut entre altres celebracions de caràcter cívic i religiós, un acte particularment remarcable: l'exposició d'unes pintures a la Casa de Cultura, que pertanyents als segles XIII o XIV, han estat trobades enguany a Barcelona, a un edifici del carrer de Montcada. Coincidí aquesta exposició amb la notable conferència que sobre aquest punt hi donà el 29 de desembre el senyor Joan Ainaud de Lasarte, en presència del senyor bisbe Dr. Enciso, representants de les autoritats civils i militars i una extraordinària concurrència de públic.*

● *Hem rebut el núm. 22 de la publicació mallorquina Ponent, d'excel·lent i impecable presentació. La il·lustren uns dibuixos de Joan Gibert, entre altres treballs, ens ofereix una interessant collita poètica de Francesc Llimargas Riera, versions de tres poemes nàhuatlts precolombins per Llorenç Vidal, i altres poemes de Marià Villangomez i Jaume Quart. Du també una narració en prosa d'Enric Arbós, i els acostumats noticiaris De Mallorca i fora Mallorca.*

● *Un tema que volem destacar de la citada revista Ponent, és la publicació d'uns versos inédits de Mn. Costa i Llobera, amb un breu comentari del P. Josep Capó. Uns versos evidentment fluïdíssims, i a més en castellà. Però tractant-se del gran cantor mallorquí, si aquestes miquetes de la seva lira no afegiran res a la seva gran glòria poètica.*

juma, tampoc no li llevaran res en absolut. I en canvi són una aportació documental per a una futura edició crítica, que els estudiosos no poden rebutjar.

● El nostre senyor bisbe Dr. Enciso ha disposat que Mallorca celebri enguany amb pelegrina-

cions i actes extraordinaris el VII Centenari de la conversió del Benaventurat Ramon Llull, i ell mateix ha volgut obrir aquests actes amb un solemníssim pontifical a la Basílica de Sant Francesc, el 25 de gener prop passat.

ELS LLIBRES SANTS

LA BÍBLIA EXPLICADA AL POBLE

LA BÍBLIA I L'ATEISME

Tot sovint m'et trobo amb un amic que me diu que no creu en Déu perquè no l'ha vist. ¿Podria Vostè treure'm de la Bíblia algunes raons per confondre la seva impietat? (En Toniet des mirador).

Amb molt de gust, Toniet. Mes, abans d'obrir la Bíblia jo m'avanço per dir-te que no t'has d'assustar gens ni mica quan et trobis amb gent d'aquesta classe, que ara està un poc de moda. Es la cosa més beneïta del món.

A mi per veure Déu em basta sortir al terrat i veure una sortida de sol amb aquella solemnitat i acompassament amb què ho fa, retardant-se a l'hivern i avançant-se a l'estiu i intensificant la seva calor perquè així puguin madurar millor els fruits, i els homos, si en tenen ganes, puguin entretenir-se més en les tasques de replegar les messes.

Que no vegi Déu, això em preocupa poc, perquè prou el veig en les seves obres, i dic «les seves obres» perquè tot això de fer córrer el sol i de madurar els fruits de tothom no és obra de cap homo, ni ho saben fer. Quan jo vaig en tren tampoc veig els mecànics que el feren, i amb tot no em passa pel cap que tot allò sia fruit de la casualitat. Si m'ho pensàs tothom, se'n riuria de mi i de la meva toixarrudesesa. I per això ja pots veure com està el món de cultura, malgrat sien tants els que estudien el batxiller.

Jo, Toniet, te podria citar moltes coses que per si mateixes canten la glòria, la saviesa i el poder del Creador. Per moltes explicacions que me donen, per mi sempre és un enigma el combinar la quietud de les coses que estan damunt la terra amb lo que diven a l'escola que la terra, que la gran pilota del món corre per l'espai amb una velocitat superior a la de qualsevol avió de reacció, i a pesar de tot ni els cabells es remenen ni les fulles dels arbres tremolen. Tot està ben quiet. Lo mateix podríem dir de la tranquil·litat de les aigües de la mar. La combinació de la seva tranquil·litat amb la seva velocitat per l'espai.

Ja sé que me diran lo de la gravetat, lo de la proporció de les masses. Sí, està molt be. Però tot això no lleva que per fer-ho hi ha d'haver una gran intel·ligència, un gran enginyer que ho hagi combinat. Els astres sols, que són pura matèria, no ho poden fer. Menys els homos que ni tan sols eren nats quan tota la gran màquina del l'univers es posà en moviment.

Amb una paraula, creure en Déu no és una quimera, *perquè tenim davant les seves obres*. Però com que Déu ja va preveure que amb el temps haviem de venir homos que empesos per les passions (no per la seva intel·ligència que de sí és incapaç de mentir) dirien això de «jo no l'he vist mai»; «el món és una màquina molt grossa que se féu tota sola o és fruit de la casualitat», per tots aquest descreguts, més que ignorants, comença la Bíblia dient:

*En el principi del temps creà Déu
els cels i la terra i tot l'exèrcit
que l'embelleix (Gèn. cap. I, 1; 2, 1).*

Es, per tant, desbarat i heretgia dir que aquest gran palau d'unes dimensions que sobrepassen les necessitats i les conveniències dels homos, sia fet sense arquitecte que el concebés i li donàs equilibri de forces i harmonia de dimensions.

No hi ha cap homo que estigui amb el cap clar, que pugui imaginar ni comprendre que unes coses tan grans, unes coses tan belles i tan admirables, sempre amb moviment i sempre amb gran concòrdia, puguin ser fruit del no-res o de la casualitat. Per eixò deia el gran Balmes: La prova de l'existència de Déu jo la duc dins la butxaca. Avui diríem «la duc a la polsera» i mostrariem el rellotge.

Per això tot prevenint la impietat dels temps moderns, i fent notar també això que deim, o sia lo fàcil que és per a qualssevol, que no estigui en-

metzinat per males doctrines, el conèixer Déu per les seves obres, s'exclamà un dia el Rei David, inspirat per Déu:

*Senyor, Déu nostro, com és admirable el vostre Nom
en tota la terra.*

*Oh! i com s'aixeca la vostra glòria
per damunt els estels!*

*De la boca dels infants que encara mamen
en tres la vostra alabança
per a confondre els ateus, vostros enemics. (Salm 8)*

Resulta d'aquí que és tan clara, tant neta la veu que donen les criatures, els astres especialment, que fins els nins de tres anys (l'edat en què es desmamaven els infants a Palestina) ja la coneixen i ja saben demanar-ne la raó. Quina confusió pels qui amb tota la seva cultura no la saben sentir!

Que això que anant dient no és una quimera prou ho declara el mateix salmista escrivint en el salm 18:

*Els cels contenen la glòria de Déu
i les obres que Ell ha fetes
predica el firmament.*

*Un dia ho diu a l'altre,
una nit a l'altre nit.*

*No és un llenguatge, no és un sermó
que no se'n pugui sentir el ressò;
la seva veu recorre tota la terra,
la seva paraula arriba al seu confí.*

Com veus, Toniet, la Sagrada Escriptura diu ben clar que el conèixer Déu per les seves obres és cosa molt fàcil. D'aquí que no hi ha excusa pels qui no creuen en Déu o no li volen donar la glòria que li pertoca com a Autor de totes elles.

Un dia Sant Pau dirà, parlant dels gentils, que enlloc d'adorar Déu adoraven les criatures, o pitjor encara, els ídols fets per mans d'homo,: *No tenen excusa, perquè prou ha manifestat Déu a tothom el seu poder i la seva grandesa i divinitat des del primer dia de la creació.* Si Ell es queda invisible, no ho són les seves obres, que per ses dimensions i excel·lència donen a conèixer la categoria del seu Autor. (Rom. cap. I, 18 i ss.).

Podríem ara donar més fil a l'estel; però per no molestar a ningú apleguem veles i ho deixarem per un altre pic. Sols vull fer notar que tot això de l'ateisme és una fruita moderna i enmetzinada nascuda al camp del racionalisme i del materialisme. Qui la vulgui assaborir ha de fer marxa enrera; vull dir s'ha de canviar el cap i pensar d'una manera tota impròpia dels homos.

Es el que ensaiem de conseguir els que, a força de drogues i d'interrogatoris de tres i quatre hores, d'un homo racional en fan un pobre pelleringo.

MIQUEL OLLERS, M. SS. CC.

UN BLAUET DE 92 ANYS

MONTSERRAT Mascaró, natural de Manacor, es un senyor avi que si no es tallàs la barba la tendria llarga i blanca com un *Pare Etern*. Anys enrera gaudia de bona salut. La seua complexió era forta com la del roure de les nostres muntanyes; tenia un pit ample com un coval, i els braços dels seus braços semblaven manllevats a l'estàtua d'algun atleta clàssic. Més, ara, afeixugat pel pes de 92 anys, ha retirat una mica aquell coratge que donava prestància a la seua figura, ha ajupit les espatles i ha acursat la llongitud del seu pas. També el temps implacable ha solcat d'amables arrugues les seues faiçons.

A l'hora present, don Montserrat ja no té rellotge; ell es ben bé com un rellotge de sol, que es guia pel cel: si el firmament està clar, don Montserrat projecta la seua ombra indulgent sobre les coses; si està ennegrit a penes es lleva del llit. Els 92 anys pesen... i el seu cos, antany falaguer i garbós, a mida que ha anat perdent l'agilitat dels membres, ha anat adquirint el hieratisme de la patriarcalitat.

Don Montserrat és, doncs, un bell patriarca del nostre oliyar i ens serveix admirablement bé per fe de padrinet a la mainada. Gràcies a la bona memòria, que no li falla, ens pot contar la rondalla més llarga. Acostem nos-hi, i al seu entorn facem una rotlada.

—Contau, padrinet, contau...

—Aquest vell que teniu aquí va esser blauet ara fa 83 anys. Un dia de primavera de 1880 acompanyat de ma bona mara i un germà seminarista, vaig pujar a Lluç, fent el camí a peu des de Caimari. Aquell camí de ferradura llargarut i tortuós no acabava mai i era sobrat per la meua edat. Tenia aleshores només que 9 anys. Arribats al Santuari la nostra primera visita fonc a la Moreneta. Ma mare, jove encara, però

delicada, s'estigué una llarga estona agenollada davant la santa Imatge. Després pujàrem a la rectoria. El Sr. Rector, que llavors era don Francesc Tortell, ens rebé amb molta cortesia i afabilitat; cridà el Sr. Vicari, don Josep Coll Isern, i em presentà a l'Escolania que estava composta de 12 nins blaus. Tot anà bé fins a l'hora de despedir a ma mare. Encara record aquella angúnia. Si hagués pogut fugir... De bades el Sr. Vicari procurava animar-me amb paraules de coratge. Vaig rompre amb plors... i aquella enyorança me durà algunes setmanes. Més, tot passa. Ben prompte me fou agradable la companyia dels blauets i al cap de poc temps vaig ser com un d'ells, tan deixondit i despert com el que més.

—I devia esser tranquila la vida sense batxiller ni por d'exàmens!

—Estudiàvem així mateix, però poquet. L'únic professor era el Sr. Vicari i tota la nostra instrucció es reduïa escassament a la primera ensenyança i a una mica de gramàtica. Més les lliçons es deixaven amb freqüència, ja fos perquè aidàvem a les moltes necessitats de la casa, ja també per atendre a les peregrinacions que pujaven al Santuari. Endemés, el personal era escàs. Solament hi havia el Sr. Rector i un Vicari. Més tard el Sr. Bisbe, que aleshores era don Mateu Jaume, va concedir que se poguessen valer d'un frare franciscà exclaustrat, natural de Tortosa, que feia vida solitària a una de les nostres ermites. Aquest religiós de barbes llargues, anomenat P. Miquel Jornet, duia una vida molt austera i edificant. Mai no va permetre que cap dona entràs a la cel·la ni per fer dissabte. Sempre la tenia ben neta i adesada, com la virtut de la seua ànima. Ens ensenyava la doctrina, ajudava en els ministeris de confessar i la resta del temps ho passava fent oració o encadenant rosaris pels peregrins.

—En música devien volar un poc més amunt?

—Sí, certament. La classe de música era més sèria i en general estava relativament ben atesa. Ja llavors corria de poble en poble la fama de l'Escolania de Lluç, i els mestres, per consegüent, procuraven estar a més altura.

—A les parcs del Museu del Santuari hem vist diferents instruments músics: eren els blauets que els tocaven?

—No. Aquells violins, fagots i flautes ja eren vells al Santuari quan jo vaig entrar. Nosaltres solament usàvem un piano i l'orgue que ara està retirat al Cambril.

—Qui era el mestre de Capella?

—Al principi era el Sr. Vicari, però entre els blauets n'hi havia un que era un artista i un geni. Nomia Bartomeu Vich. A l'edat de 14 anys superava el mateix mestre i tocava partitures com les Mises de Paxisi, Diest, Mercadante. Tant és així que quan perdé la veu es quedà d'organista del Santuari i més tard de Mestre de Capella.

—I per les grans solemnitats com la Diada i Nadal, com celebraven les festes?

—A l'estiu sempre ha pujat molta gent a Lluç i pel setembre encara no fa fred. Per això la festa lluquera de la *Diada* solia esser molt llúida. Se convidaven alguns sacerdots dels pobles veïns i l'Escolania cantava el seu millor repertori. Més casi sempre acabava amb un ball de guiterres i castenyetes, que, certament, resultava una profanació d'aquell lloc sant. Les Matines, en canvi, eren més saboroses i ja llavors se tenien per les més famoses de Mallorca. Per sentir-les pujava gent de tots els indrets. Es cantaven senceres, amb els tres nocturns, i la partitura era d'En Gamundí. Després

venia la Sibil·la, cançons de Nadal i el sermó de la Calenda. Jo, com tenia una veu aflautada bastant agradosa, el vaig fer tres anys de tira i com a premi el Sr. Rector me donava una bossa de confits i torró. Era costum en el nostre temps treure torró a la taula tots els dies que l'Església canta *Verbum caro factum est de Virgine Maria*, que nosaltres, maltractant el text, golosament traduïem «els torrons d'avui migdia».

—I els blauets estaven contents d'estar a Lluc?

—Veurà... El menjar no era gran cosa. Però com hi havia poca disciplina ens era fàcil trobar el nieró de les gallines que pasturaven pel Santuari i sense por el fèiem net. També de vegades agafàvem algun pollastre de rampellada i el dúiem a plomar devers la font Freda. A més, a les possessions de la Mare de Déu solien tractar-nos bé. Sobre tot hi havia la madona de Binifaldó, que quan mos veia, deixava totes les feines i ens omplia d'atencions. Record que el berenar no faltava mai, i ens donava una bona llesca de pa i sobrassada i alguna vegada un ratjolí de mel.

—Quan va deixar el Santuari?

—El mateix any de la Coronació. Els meus pares trobaren que feia pocs progressos i em tregueren per fer-me estudiar. Des de llavors sempre he seguit la vida del Santuari i m'he alegrat de comprovar el gran contrast entre la vida actual i la del meu temps.

—Els quatre anys de blauet deixaren alguna cosa dins el seu cor?

—Sí. Una gran devoció a la Mare de Déu de Lluc. Tota la vida m'ha acompanyat la seua Imatge i no he deixat mai de resar-li una Salve. Dalt la capçalera del llit tenc una figura de la Moreneta rodetjada de l'Escolania, feta de llautó, que vagi allà on vagi, sempre va amb mi. Essent l'únic blauet supervivent de l'any de la Coronació, pel 75 aniversari vaig publicar unes *Memòries* reproduint els meus records d'aquelles festes. I vaig voler que el producte del llibret fos tot per la Mare de Déu. La Moreneta sempre ha vetlat damunt mi i tota la família, i els beneficis que m'ha fet són impcontables. Ara, als meus 92 anys, no me toca més que esperar l'últim benefici d'una bona mort, i tant de bo me trobàs cantant com un infant el Tedeum i la Salve tot mesclat.

—Don Montserrat, bell himne per a un blauet de 92 anys, el Tedeum i la Salve per entrar al cel. La Moreneta diga que sí.

CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

ROMA 1962

Tota l'atenció del món, enguany estarà pendent de Roma, que ha d'esdevenir teatre i escenari del més gran aconteixement en la història de l'Església contemporània, el Concili Vaticà II.

La revista Lluc, en números pròxims, pensa publicar unes cròniques mensuals trametes pel nostre enviat especial P. Joan F. March, M. SS. CC.

NOTAS HISTORICAS

RESTOS ARQUEOLOGICOS EN LLUC

OFRECEMOS en este número una relación sumaria de los restos arqueológicos y artísticos hallados en Lluç, redactada por el arquitecto Sr. Bartolomé Ferrá a principios de este siglo. Respetamos casi íntegramente la grafía del original, y aun dejamos en blanco citas que así hemos hallado, pues no tenemos proporción ni tiempo para buscarlas. Añadimos algunas notas complementarias acerca del destino o estado actual de algunos objetos reseñados.

RAFAEL JUAN Y MESTRE, M. SS. CC.

Recuerdos de Lluç

—Vide un artículo sobre los vestigios de sus pobladores protohistóricos, publicado en el n.^o del Boletín de la S. A. Luliana.

—Estampa silográfica publicada por D. Mariano Aguiló en donde aparece el camino de herradura, a cuya vera se levantaban los *misterios* escultrados en medallones de piedra, por ambas caras, de los cuales tansolo restan el de la *Ascensión del Sr.* —fracmentado— en un muro de la Escalera; y el recientemente trasladado en el centro del patio ante la iglesia, con la *Anunciación*. (1)

(1) Este misterio estuvo emplazado hasta los primeros años de este siglo en el arranque del camino de la ciudad, junto a un pequeño abrevadero que había antes de *Ca l'Amitger*. De ahí, como se dice en el texto, fué trasladado al centro de la plaza de la iglesia, de donde pasó a la plaza de peregrinos, para dar lugar al monumento del Obispo Campins. Desearíamos se le rodeara de alguna protección, pues corre peligro de que, en un día de mucho concurso, sea derribado por el envión de algún vehículo pesado. Celebraríamos también se rehiciera la cruz remate, que le daba nombre. En el Museo de Lluç se conserva otro medallón cedido por los dueños del Barracar: representa la Adoración de los Magos y la Resurrección de Jesús. Es de piedra caliza y fué labrado por el maestro Simón Carrió de Binisalem, y colocado en el Barracar el 12 de Junio de 1618, según datos que hemos podido hallar.

—En el reverso de dicha estampa, es de notar el interior del Oratorio con su altar antiguo, y la barra o viga transversal donde se suspendían las lámparas, *exvotos*. Al nervio o arístón de su bóveda debió corresponder el trozo de dovela modelada en barro-cocido, que recojí y deposité en el Museo Luliano.

—También son interesantes los fragmentos de mármol que figuraron en su retablo del siglo XIV o XV, y son estos: las cuatro columnas de mármol blanco aun existentes, mas, no en su primitiva disposición (hoy desconocida). (2) Hallamos uno de sus capiteles entre escombros, que llevamos al Museo Luliano, y otro que, invertido, sirve de remate al surtidor de la plaza, antes llamada *dels nogués*. (3) Ambos acusan el estilo románico, y juzgamos que, con sus columnas, se trajeron del continente.

Además debemos mencionar el hallazgo de un fragmento de plancha de mármol verde y blanco, o sea con manchones más bien que veteados. Sospechamos que formó parte del basamento de aquel retablo, cuya riqueza de exornación acusan las dos figuras remanentes en el mismo, que son de alabastro, (un ángel y una doncella, en estilo decadente) El citado fragmento (cuya dureza es mucha) se parece al que se explota en las canteras de *Polcévere* de Italia, según nos informa un marmolista de nuestros días.

El marmol ordinario oscuro, sin ser negro ni plumizo, del que están labradas todas las pilastras, cornisas y arcos de la iglesia, sacristía y corredores, procede de las abundantes canteras de *Menut*; y de las mismas se han extraído las piezas que se han necesitado para los alfeyzares, jambas, dinteles peldaños y arcos, en las modernas obras.

Muy pocas y ordinarias eran las baldosas vidriadas que quedaban en los pavimentos.

Tansolo merecía mencionarse un cuadro de azulejos, (sin duda de fabricación valenciana) que, representando a la Virgen con el monje y el pastorcito arrodillados, al estilo de las imágenes del siglo XVII, se veía empotrado en el muro testero superior, en la pieza-escalera que da acceso al Camarín. Esta curiosa imagen fue quitada para construir el ventanal moderno que alumbró dicha escalera; y, apesar de nuestra recomendación, ignoramos se haya colocado en otra parte en donde pueda ser conservada. (4) El tipo de aquella figura no tiene nada de la de Lluç.

(2) En los números 247 y ss. de «LLUÇ», año 1941, escribíamos sobre la disposición del altar de nuestra Señora de Lluç.

(3) Actualmente se conserva en el Museo de Lluç.

(4) Este cuadro, después de permanecer largos años sus baldosines apilados en un cajón, fué colocado por el Prior Rafael J. Escandell en un tabique del extremo E. del corredor de entrada al Santuario. Suprimido éste volvió otra vez al cajón, de donde lo sacó el Prior José Nicolau, para colocarlo en el muro E. de la escalera de respeto del Museo; ahí puede quedar mucho tiempo.— El ventanal de que se habla, ha sido recientemente colocado en la pared del fondo del Camarín actual.

—Como vestigios de las construcciones de la Edad media, en el Colegio de Lluç, tansolo alcanzamos a ver las siguientes:

1.ª torre de refugio de base cuadrada construída con mampostes y esquinazos de sillería, como la bóveda de su piso principal. Habiendo sufrido muchas deformaciones, apenas conservaba sus muros con algùn caracter.

2.ª Un portal con dintel *apaneylado* (sic) de marés, estilo gótico decatente, ya ruinoso que estaba en los viejos alojamientos adjuntos a mano izquierda entrando al templo.

3.ª El portal semicircular con puerta de barrotes claveteados, refundida en tiempo del Rector Sr. Tortell; y ahora colocada en la entrada a la nueva cochera. (5)

4.ª El techo de la pieza que modernamente servía de cocina a los peregrinos, (sobre la cual dormían los niños blauets). Al desmontar aquel techo, para construir el nuevo camerino, retiramos, como restos dignos de conservación, cuatro mensulones de encina recortados en perfil de la buena época ojival, cuyo diseño publicamos en la lámina n.º del Boletín de la S. A. Luliana. Opinamos que dicho techo debió cobijar la sala mas importante del Colegio, dadas sus dimensiones y situación entre El santuario y el comedor. (6)

5.ª Obra del Renacimiento contemporánea a la Iglesia, juzgamos el comedor con su arco carpanel (deformado a consecuencia de la carga que, en malísima disposición se le impuso. (7)

6.ª De igual estilo parece la Sacristía, el portal mayor y los arcos de los corredores. (8)

7.ª La robusta bóveda de la escalera y varios troncos de columnas, indican la importancia que se quiso dar a las obras emprendidas durante la última empresa de los Sres. Colegiales.

8.ª Dingo de mencionarse, es el pavellón destinado a cuadras y alojamiento de trágneros, por su bien entendida distribución, formando un ala de metros de largo y limitando por N-O (?) la plaza dels nogues (Véase la lámina correspondiente publicada en el tomo MALLORCA de Quadrado pág. 1030).

9.ª Una puerta-balaustrada de madera fina, recordamos haber visto tirada entre materiales de albañilería. —Si mal no recordamos con adornos de bronce dorado— Si no estuvo colocada en alguna capilla, no acertamos a saber en donde

(5) Esta puerta debe ser la que convenientemente ajustada, está colocada hoy en la primitiva iglesia de Escorca; antes estuvo en un portal que miraba a Poniente frente al primer misterio, y luego en la cochera junto al arco de entrada a la plaza; de aquí pasó a Escorca.

(6) Próxima a ella estaría la estancia que fué en otro tiempo comedor, situada sobre la cocina. En ésta había una jácena de encina a medio desbastar con dos mensulones, uno de ellos postizo, actualmente invisibles a causa de un cielo raso de reciente construcción.

(7) Este arco en 1957 hubo de ser desmontado y achicado, para darle más contrafuerte, pues amenazaba ruina. Dirigió los trabajos el Prior P. José Nicolau; el comedor no perdió nada de su carácter ni amplitud.

(8) Sobre la construcción de la sacristía escribimos en «LLUCH», 1941, ns. 253, 254 y 255.

pudo prestar el distinguido puesto que por su forma y materiales debió corresponderle. Su estilo acusa el Renacimiento. (9)

Encuanto a mobiliario, tan solo dos asadores de hierro (incompletos) pudimos hallar en el porche, y, una vez obtenido permiso, los depositamos en el Museo Lluliano. No se nos concedió con respecto a un sagrario gótico, que también habíamos descubierto en un rincón. (10) Nada más recordamos de carácter arqueológico, puesto que de las imágenes de la Virgen existentes en aquel Santuario ya nos ocupamos en la *Guía de Lluch* y en el n.º del Boletín de la S. A. L.

También publicamos una noticia de los cuadritos que existían en el ante-Camerino, en el Almanaque *Balear* de 1864 (o 63). Posteriormente tuvimos ocasión de ver un cuadro al oleo, en la Rectoría, provisto de dos manecillas o mensulitas de hierro dorado, que debieron aguantar un velo (de seda o damasco) y esto es claro indicio de la veneración con que se conserva aquella notable pintura, de Cristo si mal no recordamos. (11)

En el mobiliario moderno debè figurar el pùlpito, construído con la madera del palo de un barco embestido en el Jonquet, conforme al diseño que facilité al carpintero M.º Domingo Fontyroig; y el baldaquino gótico, también por mí diseñado al M.º Jayme Portell. (12)

La custodia donde se expone el Santísimo, fue desmontada por el Platero (Cañas) y tuvo la suerte de impedir que se le adicionara una pieza de invencion modernista que para aumentar la elevación de sus sustentáculo ya estaba construída. Mas, la tuve de que se destruyera la corona ultra-churrigueresca de plata que en descomunal forma y dimensión aplastaba la típica estatuita. (Vide *Guía de Lluch*). (13)

El pavimento del altar mayor fué costeado por el M. I. Sr. D. Luis Barbarin Chantre de la Santa I. Catedral.—Para montar en este presbiterio el monumento de Jueves Santo, se nos encargó un proyecto, que estudiamos y podía montarse muy fácilmente y con suma economía; pero luego lo arreglaron los hermanos, así como supieron

Los estandartes, uno a uno descritos, pueden verse en el n.º de *Mallorca Dominical*.

Las obras arquitectónicas, *obedecen* a un programa muchas veces modificado en lo esencial, desde que se empezaron, de modo que no hay *plano aprobado*; y sin embargo, dominó la idea de *fer tots els baixos pera que, els qui vendrán, heu hajin d'acabar*. (*Satis dixi*) B(artolomé F(errá)). (Rubricado).

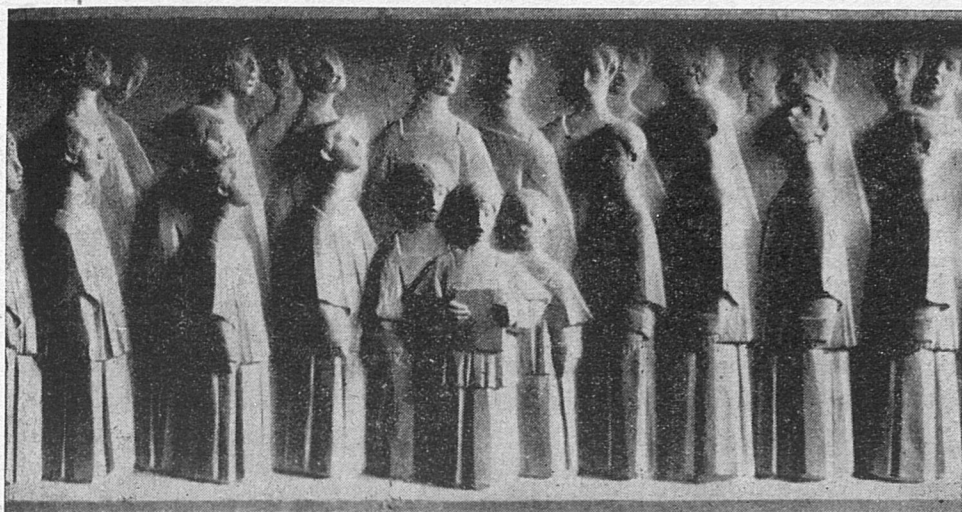
(9) Diríamos que se refiere a la puerta de la capilla de las reliquias. ¿No será parte de ella la que hoy está colocada en el portal que separa las habitaciones de los Padres Colegiales de la parte destinada a los niños?

(10) Este sagrario gótico hoy figura en el Museo de Lluc. Lo recogimos antes de 1940 junto con un extremo de viga maestra, moldurado, hoy desaparecido.

(11) Se conserva con igual disposición en el Museo de Lluc.

(12) Este baldaquino lleva camino de desaparecer.

(13) La custodia tenía a cada lado dos ángeles, que sostenían, uno un sarmiento con racimos, y otro, espigas. Los hallamos completamente enmohecidos, y después de limpiarlos cuidadosamente y restaurar un ala perdida, los acoplamos a la custodia. Acusan perfiles de arte anterior a la misma.

Detall escultòric d'un baix-relleu en alabastre que ha de figurar entre l'altar i el nou trono de la Mare de Déu de Lluç

EL NUEVO TRONO

EN la crónica del Santuario, al hacer el balance de las realizaciones positivas ocurridas en el transcurso de 1961, se señala como una de las más importantes el comienzo de las obras del nuevo trono. Y se augura que su acabado y bendición será, indudablemente, el suceso culminante de este año recién estrenado.

Para los que vivimos de continuo en esta casa pocos argumentos habrá que aducir para probar dicha afirmación, convencidos como estamos de que este nuevo y rico trono erigido a la Virgen Morena abrirá una nueva página en la historia del Santuario lucano. Pero podría darse el caso de otras personas que, sea por lo que

sea, consideren a esta reforma como una obra más, iniciada habida cuenta la oportunidad del momento y después de la cual las cosas volverán a rodar exactamente como antes.

Es a estas personas a las que ahora nos dirigimos. Para que comprendan lo justificado de estas obras y su trascendencia en el futuro encauzamiento de la devoción mallorquina hacia su Patrona la Virgen de Lluc.

El antiguo camarín de la Virgen ya no era —y esto nadie lo pone en duda— el recinto apropiado para que en él explayaran su corazón, sus ansias y sus cuitas toda esta legión de peregrinos que anualmente pasan por Lluc y de aquí salen consolados y felices por el halo indefinible que irradiaba de sí esta Imagen idolatrada. No era tampoco el trono que correspondía a la Reina de Mallorca en las actuales circunstancias.

Se imponía, por tanto, actualizar el antiguo proyecto de reforma, llevándolo a feliz término en breve espacio de tiempo. Esto es lo que se hizo el año pasado, en nombre y representación de toda Mallorca, la cual nos ha ayudado, nos ayuda y nos ayudará como siempre lo ha hecho cuando del prestigio y decoro del Santuario se ha tratado.

Las obras avanzan y su final es cuestión de semanas. Luego vendrá la bendición solemne, en un día de primavera que, aun sin saber cual,

ya prevemos radiante y glorioso. Y entonces todos los que han contribuído —poco o mucho— a esta obra, se sentirán orgullosos de ella y reputarán a dicha contribución como un nuevo y merecido título de su catolicidad y patriotismo.

Y la isla entera tendrá aquí, en el corazón de su serranía, un digno marco para este joyel que es lo más precioso que nuestra geografía encierra: esta Imagen inefable que tantas lágrimas ha enjugado y tanto protege a los que a Ella acuden.

** ** **

En cuanto a la marcha de las obras, podemos informar que ahora se trabaja en la construcción del altar y sus frontales. En el superior figurará el bajorrelieve de alabastro encomendado al cincel del artista mallorquín Sr. Mir. El inferior estará recubierto por unas placas de marmol traslúcido, que se iluminarán, para mayor efecto, desde el interior de la mesa del altar.

Prosiguen los trabajos de revestimiento de mármol. Los de los tres arcos, por su curvatura, han resultado en extremo laboriosos y delicados.

** ** **

Como verán nuestros lectores en la relación de donativos figurá la aportación de la benemérita entidad Caja de Ahorros y Monte de Piedad de las Baleares, que ha respondido a

la invitación de colaborar en esta empresa lucana con una generosidad que la honra a ella y a los caballeros que rigen sus destinos.

Sea para todos ellos nuestro más profundo agradecimiento.

** ** **

Donativos recibidos:

	<u>Pesetas</u>
D. Francisco Sánchez y señora	200'00
D. Nicolás Sitges, señora e hijos	100'00
D. Monserrate Mascaró	200'00

	<u>Pesetas</u>
Participaciones lotería	25'00
D. Pascual Cabrera	60'00
X. X. (María de la Salud)	100'00
D. Bartolomé Abrines (Lloseta)	100'00
X. X. (Campanet)	55'00
Vicente y Anita Alzamora	20'00
D. Bartolomé Pou y Sra.	500'00
Caja de Ahorros y Monte de Piedad	5.000'00
D. Arnaldo Llabrés y Esperanza Picó	25'00
X. X.	50'00
Srta. Sebastiana Ollers	712'00
D. Antonio Buades Ferrer	5.000'00
Srta. Damiana Juan	200'00

LLUC, DIA PER DIA

(DEL 20 DESEMBRE AL 15 GENER)

L'any 1961...

...serà recordat; sens dubte, com un any de realitzacions de molta transcendència per a la vida i l'esplendor del Santuari. Que ho digui sinó la costosa nova instal·lació elèctrica, amb corrent d'Alcúdia, que ha desterrat per sempre aquelles fosques o casi fosques a què estava condemnada tota la casa. I la gallarda creu de ferro posada damunt la muntanyola dels Misteris, que és la primera i la darrera visió que troben i s'enduen els visitants de la nostra vall de Lluc.

I el començament de les obres del nou trono i cambril de la Mare de Déu, la benedicció dels quals serà, certament, el succés d'aquest any 1962. I el llegat dels esposos don Antoni Mulet i dona Caterina Arrom. I el nou llantoner, encès a la nit de Nadal.

Sens oblidar la visita del Cap de l'Estat i de la seva senyora Carmen Polo de Franco, que va ésser nomenada Cambra Major de la Verge; la imposició del «Blau d'Or» al Governador de les Balears i el solemne Pontifical celebrat pel Sr. Bisbe

d'Eivissa en la festa de la Diada, amb assistència de les primeres autoritats de l'Illa.

Han estat, doncs, dotze mesos de treball constant, no tenguent davant els ulls altre ideal que el prestigi de la Verge Morena, la bona marxa del Santuari i la comoditat dels pelegrins que ací vénen a cercar la pau i la tranquil·litat per l'ànima i pel cos. I fer de Lluc allò que tots nosaltres desitjam i tots els mallorquins esperen: un baluard de les nostres tradicions més pures, de la nostra cultura i del nostre esperit, manifestacions aquestes que sempre s'han fet sentir a l'entorn de la Reina de Mallorca.

Matines

El bon temps i la circumstància d'èsser aquell dia diumenge motivaren que poques vegades, que recordem, les Matines de Nadal haguessen estat tant concorregudes com enguany.

A la plaça contàrem fins a 162 vehicles, que després, acabada la funció religiosa, enfilaren altra volta la carretera, donant l'efecte d'una processó ben il·luminada.

A dins l'esglèsia tot se va realitzar amb la regularitat de costum. Acabat el càntic dels salms i lliçons, la Sibila i l'Àngel —blauets Antoni Gil i Rafael Riera— entonaren amb veu afilada els seus anuncis. I la *Schola*, baix la batuta del P. Jaume Palou, va enrevoltar amb una garlanda de cançons —totes elles una filigrana—, el divinal Infant que havia acabat de néixer.

Mentres es cantava el *Tedeum*, es va encendre per primera vegada el nou llantoner de ferro penjat al mig del creuer de l'esglèsia.

Missa del gall, sermó ben enlairat del P. Prior i una comunió nombrosíssima.

Així varen ésser les Matines de l'any 61. Que Jesús Infant nos doni a tots prosperitat durant aquest nou any que hem començat i salut, si convé, per veure en pau i alegria el seu acabament.

La cúpula de l'esglèsia

Pocs dies abans de Nadal i amb motiu del nou llantoner penjat dins l'esglèsia —com hem dit, al centre de la cúpula— se va fer dur de Palma una escala molt alta i segura, a fi d'arreglar les pintures dels apòstols que enrevolten la dita cúpula, algunes de les quals s'havien separat del marc i deixaven molt què desitjar.

Així, quan se va encendre el llantoner, la cúpula va lluir tota la seva riquesa ornamental, sense esqueixos ni deficiències.

Primera comunió

La va rebre el dia 9 la nina Maria del Carme Aguayo Ferriol de Sineu. L'acompanyaren els seus pares.

Pelegrins agraits

Dia 29 de desembre moguts de tendre devoció a la Verge i per regraciari-li els beneficis rebuts durant l'any transcorregut, es postren davant la seua Imatge les famílies de Muro, Nadal Moncades, Maimó Malondra, Roca Balaguer, Mulet Ferragut, acompanyades d'Antònia Femenies, Antoni Ramis i el micer Antoni Julià.

També els joves esposos Arnau Llabrés i Esperança Picó donen gràcies a la Verge pel neixement afortunat de Maria Magdalena, fruit primerenc de la seua vida matrimonial. Agraits contribueixen amb 25 ptes. a les obres del Trono.

Gener, dia 3.—Puja al Santuari mossèn Valentí Herrero, Prelat Domèstic del

Papa i sempre bon amic de tot lo mallorquí. Diu una missa davant la Moreneta.

Dia 6.—Els esposos Crespí-Fe. rragut, insignes benefactors d'aquest Santuari, agraeixen emocionats a la Verge la salut tornada a dona Margarida, posada en greu perill per una maligna malaltia. Per ells se canta un solemníssim *Tedeum* d'acció de gràcies, Com a penyora del seu agraïment, deixen pel tresor de la Mare de Déu una joia molt valuosa.

Dona Margarida Company entrega una llaçada a la Verge, en acció de gràcies.

Dona Magdalena Morro ve amb els seus néts, agraïnt la salut tornada.

Dia 17.—Passen una diada aquí un grup de *boys-scouts* de Sant Josep Obrer. Amb motiu de complir-se ara el primer aniversari de la seva fundació entreguen un banderí a la Moreneta.

Bateig

El dia 23 de desembre el P. Román Fortuny, M. SS. CC., va batejar al jove americà recetment convertit al catolicisme John Miles Monroe Reed.

Matrimonis

Dia 27 desembre.—Josep Gual Ortiz, de Méxicó, amb dona Isabel Muntaner Calver, de Manacor.

Dia 29.—Joan Amengual Pèricás, de Campanet, amb dona Maria Pons Reynolds, de Campanet.

Dia 8 de gener.—Joan Julià Ribot, d'Ariany, amb dona Caterina Orell Reyat, d'Ariany.

Dia 10.—Antoni Ferrer Martorell, d'Inca, amb dona Agnès Caterina Collado Fernández, de Buelas (Cartagena).

Nota metereològica de la primera quinzena de gener.

Màxima: 24 graus, dia 2.

Mínima: 4 graus, dia 14.

LA BOTELLA MIRACULOSA

—Ave Marial

—Concebuda sens pecat.

—Qui hi ha aquí, a la casa de Déu?

—Déu i noltros.

—Què poden entrar?

—Entrau en bonhora.

—Bon dia, Francinaina. Com ho passau per aquí?

—Ja ho veis, madò Maria. Mitjo, mitjo. En Toni, s'homo, el tenim com-se-vuia; ja van tres setmanes, que desiara jeu, desiara s'aixeca sempre com a mal a ple, i sense ganes de menjar; i com per afegitó, es nin que no li aguanta res a

dins el seu cosset; pens si deu esser efecte de sa llet cansada que li don; perquè jo no descans ni menj conforme; de nit i de dia estic sempre en moviment. Creis-me, madò Maria, que estic dé lo més enfadada.

—Jo faria venir una monja. I digue'm Francinaina, què té En Toni? D'on se queixa? Que té febre?

—Me pens que no en té de febre; però té un tal desmenjament, que no li deixa aixecar aixella; tot li fa oi.

—I que no l'has fet mirar?

—Això no volem, ell no ha passat un sol dia que no hage vengut es metge; i tot quant ha dit li he fet.

—Oh! ...filleta. I tu que te fies des metges? Per mor de Déu! Deixa anar es metge; i si vols fer lo que jo et diré, t'asegur que en manco d'u-

na setmana el tendràs bo. Sí, Francinaina; lo que et dic. Mira, escolta això: un vespre sa meva fia major va anar de matances; i ja ho veus, cosa del jovent, després d'haver sopat varen ballar a

ENDEVINAIES

1.^a

*Masclé al món vaig venir
I femella som tornada;
I som tan desgraciada
Que com vaig espellissada
Més s'acabussen a mi.*

2.^a

*Què serà
Lo que com més n'hi lleven
De ses voreres
Mes gròs se fa?*

Solucions a la pàgina 32

voler: i quan se retirà, a poc d'estar en es llit, fieta, començà a cridar: mumare! mumare! jo no sé que tenc; veniu, mumarera! Totduna me vaig aixecar i la vaig trobar com a mig morta, fins que rompé amb un còlic, que pensava si haguera feta sa freixura i tot. I què et penses que vaig fer? Vaig córrer a fer venir madò Rosa de *Ca'n Bolero*; i amb un oli que ella compòn, li abeurà un poc sa panxa; i a dins un moment la vaig tenir bona: i què ès estat? No res. Oh! si jo hagués fet venir es metge, no sé què fóra estat d'ella. Metges! no, fieta; no'n vui a cà-meua; ell són la *mort personificada*.

—Però, bono: ¿i vós, madò Maria, què pensau que s'oli de madò Rosa de *Ca'n Bolero*, sia bo per tots els mals?

—Oh! I què dius, fieta? Tu no saps lo que ès bo, que un dia don Geroni, es senyor de So'n Fumat, li agafa una mal de queixalada tan forta, que el tenien com un loco; estava desesperadíssim; feren venir madò Rosa, li fé ensumar s'oli, fé dos etxems, i quedà bo; com qui res fos estat.

—Però...

—Calla, fe'm favor. Saps que te'n puc contar de moltes de cures *maravilloses* fetes amb s'oli de *Na Bolero*. Això es es nom que li donam. Mira; tu coneixes sa senyora de don Simó, es veinat des teu conco En Pere; idò, bono; ¿que no te recorda que tenia un atlot amb sos uis ver-meis com a sang, i tot peganyós? idò, el varen untar dues vegades i quedà boníssim; pus els ha tornat tenir malalts; i saps que te'n contaria de moltes més. Mira si

ès bo aquest oli, que cura ets animals i tot. S'ase d'En Tomeu de *Ca Na Torta*, estava com a baldat de ses potes de derreta; l'untaren dos o tres pics, i què ès estat? Ni si mai hagués tengut res. Què trobes, Francinaina? Oh! i sense contar s'oli de madò Rosa, en trobaríem encare moltes més de botelles tan miraculoses con sa de què parlam. Veus, Francinaineta; jo conec un homo que per mig duro fa unes botelles d'una aigo com a llet de blanca, que cura totes ses llagues per molt veies que sien, cura també es mal de ceia, sa pruaga i tota classe de reumatisme; sé també una altra dona que amb una *tintura* que ella compòn fa unes cures *grandioses*; i mira, no creguis tu que jo ho diga per sentir-ho dir a altri; no fieta; jo ho sé perquè ho he vist pes meus propis uis; tu coneixes sa fia des meu cunyat, Na Tonina, casada amb so teu parent de *Ca'n Tià Gros*; idò, fa poc que es trobava bastant apurada; cridaren aquesta dona, posà unes gotes d'aquesta *tintura* a dins es brou que li donaven i en devers deu minuts va sortir del pas; i ben bé. Vamos, Francinaina, no em parlis de metges, que no ho entenen, i no saben fer altra cosa que cobrar ses visites, allargar es mal i venguen dies. Què no ests del meu parer tu? Oh! jo quan veig ets metges ets uis em fan bellumes.

—Bono, madò Maria; jo si he de parlar clar i dir lo que sent, vos diré que no crec en curanderos; i m'explicaré. Si vós em diguéssu que coneixeu un homo que sap curar es mal de queixal, bé, ho crec.

Que un altre sap curar ses tercianes, també ho crec; i que un altre sap curar una altra casta de mal, també ho creuria; però que sense haver estudiat res, sapiguen tant, madò Maria, jo no ho crec i trob que ès molt *patata* es creure-ho.

—Però, bono...

—Madò Maria, què voleu que vos diga; si vos estau amb sos curanderos, preniu-los per ca-vostra; però lo que ès jo, cap en vui; això ès una cosa molt delicada; i cadascú a ca-seua farà lo que millor li pareixerà. Oh! si jo cridava un curandero i s'homo se morís, maldement no hi hagués culpa de ningú, tota la meua vida me raparia i tendria un remordiment que no me deixeria viure a pler. Oh, Bon-Jesús! Ca, ca! Ja mai. Metge vui jo a ca-meua; perquè ells són es que tenen motius de sebre. Sí, madò Maria, ells i ningú pus.

—Idò, Francinaina, jo no tenc mica de confiança amb ells. Saps que en maten de molts es metges!

—Escoltau, madò Maria. I es curanderos no en maten cap? I es curanderos no cobren res de ningú? I es curanderos regalen ses medicines? Oh!!!... madoneta,

no em pensava fósseu tan flonjeta. Mirau, madò Maria, jo voldria tenir a cada costat de casa un metge, i a davant un apotecari; ja veis si pensam ben diferent una de s'altra.

—Fieta, qualssevol diria si ests parenta de qualche metge o de qualche apotecari, del modo que t'expliques.

—Bono, ¿i de vós què pensau què dirien, madò Maria, en sentir-vos parlar amb tant de fervor de ses *botelles miraculoses*? Dirien si sou parenta de madò Rosa de *Ca'n Bolero*.

—Bono, adió Francinaina; així mateix voldria que En Toni i es ninet anassen bé; i sobre tot que no te descuidis de fer venir es metge, i tot anirà de lo millor.

—Gràcies, madò Maria. Adió, i com que res haguéssem dit; però no vos descuideu, quan tengueu un còlic, de cridar a *Na Bolero* perquè vos don un parei de untures per sa panxa, a veure si vos farà fer un parei de *etxems*, i quedareu bona com si res hagués estat.

Oh, lectors, i que estariem de bé si no en necessitàvem cap de metge ni de curandero! Molts d'ells van a les fosques i la mort no vol tenir culpa.

UN RONDAIER

(De *L'Ignorància*)

Solucions a les endevinaies de la pàgina 29

- 1.^a — Una figa flor.
- 2.^a — Un forat.

**LAMPARAS BRONCE
y CRISTAL**

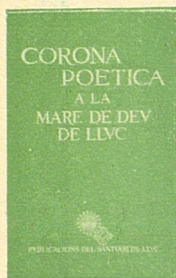
**MUEBLES y OBJETOS
DE ARTE**

**VAJILLAS
CRISTALERIAS
JUEGOS TE y CAFE**

**OBJETOS PARA
DECORACION
y REGALO**

PLAZA CORT, 32 y 33 TELEFONO-2140

Publicacions del Santuari de Lluc

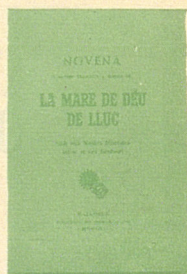
Preu: 50 pessetes

Corona Poètica a la Mare de Déu de Lluc

Quaranta-quatre escriptors mallorquins o vinculats a la nostra Illa, canten, en homenatge d'amor, a la^{ra} Reina de Mallorca amb motiu de les Bodes de Diamant de la seva Coronació pontifícia.

Novena i altres exercicis a honra de la Mare de Déu de Lluc, amb una Notícia històrica sobre el seu Santuari

Un bell llibret de 84 pàgines, en el qual la pietat dels feels mallorquins trobaran una font de devocions a la nostra Moreneta

Preu: 15 pessetes

Mallorquins: no deixeu d'adquirir aquestes dues publicacions del Santuari de Lluc. Demanau-les a l'Administració de la nostra Revista o a *Paz, 3 - Palma de Mallorca*